

1) Právní rámec nastavení oznamovacích systémů aneb co se mění a pro koho od 17.12.2021?

K 17.12. 2021 vzniká povinnost zajistit v organizaci vnitřní oznamovací systém (VOS) těmto subjektům:

- Státní úřady: zde již fungují vnitřní oznamovací systémy podle vládního nařízení.
- Orgány územních samosprávných celků: platí pro samosprávné celky nad 10 tisíc obyvatel
- Další veřejné instituce: tato kategorie je nejvíce nejasná. K vyřešení otázky, zda se na instituce vztahuje přímý účinek Směrnice slouží [metodika Ministerstva Spravedlnosti](#)

Ostatní subjekty čekají na schválení českého zákona, který by měl podle informací z ministerstva spravedlnosti být prioritou nové vlády. Čeká se, že by mohl být účinný od roku 2023.

K 17.12.2021 na ministerstvu spravedlnosti vznikne externí oznamovací systém.

Věcná působnost Směrnice EU se vztahu pouze na porušování práva EU v 10 přímo vymezených oblastech (str. číslo 14)

- do přijetí a účinnosti českého transpozičního zákona je vždy nutné u oznámení posoudit, zda spadá do působnosti Směrnice
- státní úřady tak přijímají oznámení podle nařízení vlády č. 145/2015 Sb. a zároveň oznámení podle Směrnice.
- pro správný výkon těchto dvou povinností by mělo ministerstvo vnitra vydat zvláštní metodiku do té doby jsou platné [aktuální metodické pokyny](#).

Oznamovatel je:

- ve smyslu Směrnice je to fyzická osoba, která se v souvislosti s prací nebo jinou obdobnou činností dozvěděla o protiprávním jednání, které porušuje právní předpis spadající do jedné z oblastí vymezených Směrnicí a oznámila je prostřednictvím možných kanálů pro oznámení
- oznamovatel nemá povinnost oznamovat nejdřív pomocí vnitřního oznamovacího systému

Zavedení VOS znamená zejména:

- určit příslušnou osobu
- zavést oznamovací kanály
- zavést procesy pro prošetření, komunikaci a přijímání nápravných opatření ve vnitřních předpisech
- informovat o možnostech oznamování vně i uvnitř organizace

2) Zřízení a management kanálů pro oznamování aneb zvládneme to sami nebo máme poplat někoho externího?

Interně nebo externě?

- jedna z hlavních otázek, oba přístupy mají své výhody a nevýhody
- není nutné si vybrat absolutně, lze různě kombinovat oba přístupy, VOS je možné i sdílet
- zřízení celého systému musí odpovídat organizační struktuře a možnostem organizace, “kopírovat” nastavení jiných organizací nemusí být funkční
- odpovědnost nese vždy povinný subjekt, přestože si nechává vnitřní systém spravovat externě.

Správa externím dodavatelem:

Pozitiva:

- méně starostí se zajištěním, existují celé balíčky služeb
- může být pro oznamovatele důvěryhodnější, že oznamují mimo organizaci
- s největší pravděpodobností tak zajištěn právník, který dokáže dobře posoudit věcnou působnost oznámení, komunikovat s dalšími orgány atd.

Negativa:

- zejména v návazném procesu – skutečné prošetření oznámení často obnáší znalost vnitřní struktury a fungování organizace
- návrhy na opatření také mohou být pouze formální
- nutné rozpoznat dopředu kvalitu poskytovaných služeb – nedostatky v této oblasti mohou přinést mnohem větší problémy celé organizaci

Správa interně:

Pozitiva:

- možné řešit i pracovněprávní a personální problémy, podle požadavků vedení možné řešit i pracovněprávní a personální problémy, podle požadavků vedení
- možnost větší kontroly, že je vše nastavené správně, existují již technické aplikace, které pomohou se správou i bezpečností
- znalost prostředí organizace umožňuje hledat řešení problému na míru, stejně tak v některých oblastech dokáže i lépe zajistit prošetření

Negativa:

- najít vhodné osoby není jednoduché
- může déle trvat, než se vybuduje důvěra oznamovatelů
- ze začátku sebere více kapacit celý systém nastavit

Co potřebuje funkční oznamovací systém?

- aktivní podporu a účast vedení organizace – musí být komunikováno různými způsoby uvnitř i vně organizace
- nastavení procesů ve vnitřních předpisech – technické zajištění přijetí oznámení je začátek – funkčnost se ukáže zejména v prošetření a nápravách
- komunikace přijatých opatření a vyřešených problémů je nejlepším posílením důvěryhodnosti

3) Jak prošetřovat oznámení aneb přišlo oznámení a co teď?

Příslušná osoba

- směrnice nijak neupravuje, kdo je vhodnou příslušnou osobou
- již teď je patrný velký rozdíl mezi soukromým a veřejným sektorem v pojetí této role
- soukromé firmy mají motivaci dávat větší pravomoci k prošetřování – hlídání vlastních zájmů, možnosti vyvinění z odpovědnosti atd. vs. ve veřejném sektoru více vnímáno jako pozice, která dohlíží na předávání informací kontrolním orgánům nebo orgánům činných v trestním řízení
- i ve veřejném sektoru lze účinně oznámení prošetřovat, příkladem je činnost prošetřovatelů na ministerstvu dopravy
- je lepší jmenovat více osob, které se buď zastupují nebo projednávají společně, jde o značně odpovědnou roli
- důležité je školení příslušných osob – bez odborných znalostí, jak si počínat, bude příslušná osoba pouze předavač informací
- postupy, které je potřeba zvolit pro prošetření oznámení se liší, podle typu oznámení. Ze zkušeností vyplývá, že je dobré si předem připravit na co a koho se zeptat, jaké informace požadovat k nahlédnutí
- opatření k nápravě se také budou velmi lišit – důležitá je komunikace s vedením a jeho aktivní role při jejich přijímání
- postup při komunikaci s oznamovateli a prověřování oznámení se neřídí správním řádem.

Evidence oznámení

- v současné době není vyřešeno oddělení oznamovacích kanálů od spisové služby. Problém se řeší v součinnosti ministerstva spravedlnosti a vnitra. Je nutné zajistit, že k přijatým oznámením budou mít přístup pouze příslušné osoby.
- je důležité dávat pozor na správu přístupů k oznámením – dobré nastavit pravidelné kontrolní procesy, že přístup mají jen oprávněné osoby

Nerelevantní oznámení

- přes oznamovací kanály budou přicházet i nerelevantní oznámení
- oznamovatel, který zasílá nerelevantní podnět nemá právo na ochranu podle Směrnice
- nutné komunikovat s oznamovatelem, ale podnětem se není nutné dále zabývat
- oznamovatel má právo v případě nesouhlasu se závěry oznámení zaslat na ministerstvo spravedlnosti jako externímu kanálu
- z praxe vyplývá, že některé nerelevantní podněty je možné řešit. Týká se to zejména podnětů, které směřují k problémům v pracovním kolektivu. Přestože nejde o porušení konkrétních pravidel, může se vyplatit takové oznámení řešit.

Kde hledat informace?

- Ministerstvo spravedlnosti je garantem tématu a zajišťuje metodickou podporu povinným subjektům i oznamovatelům
[Metodika k přímé aplikovatelnosti směrnice Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie](#)
- [Aktualizovaná metodika](#) na stránkách ministerstva spravedlnosti
- Nová webová stránka pro oznamovatele a externí oznamovací systém na ministerstvu spravedlnosti: <https://oznamovatel.justice.cz/>
- Ministerstvo vnitra nabízí metodické materiály pro prošetřovatele. Do vydání aktualizované verze slouží pro příslušné osoby
[Metodický pokyn č. 8/2015](#)
- Pro příslušné osoby může sloužit i web ministerstva práce a sociálních věcí Důstojné pracoviště – nabízí metodiky a podklady pro prošetřování šikany a dalších problémů na pracovištích veřejné správy
[Důstojné pracoviště](#)
- Obrátit se můžete i na neziskové organizace: [Oživení](#) a naše podpůrné Centrum pro oznamování www.whistleblowingcenter.cz nebo [Transparency International ČR](#)
- Jedním z nástrojů na technické zajištění bezpečného kanálu je aplikace Nenech to být (NNTB) <https://www.nntb.cz/>

KONTAKTY: whistleblowingcenter.cz, oziveni@oziveni.cz

- Šárka Zvěřina Trunkátová, sarka.trunkatova@oziveni.cz
- Lenka Ježková, lenka.jezkova@oziveni.cz